

Tract. VI. Examen V.

Ex quo fit; quod si Papa absque legitima causa cum aliquo dispensaret in voto, juramento, aut aliis, quae sunt de jure divino, aut naturali, dispensatio esset nulla, nec dispensatus ea potest licite uti. Et hoc ob rationem datam.

Oppono contra hanc rationem: Qui in propria Legi dispensat, etiam habet potestatem à populo, de quo similiter non potest presumi quod det potestatem dispensandi sine justa causa. Ergo.

Dicit. ant. habet potestatem totam, & pro omnibus casu, C. ant. pro uno vel altero solum casu, uti alter, N. Benè ergo stat, quod qui habet potestatem dispensandi in omni casu, ea in aliquo casu abutatur, & tamen dispensatio sit valida: *at qui centur* seum alteri dare pro aliquo solim speciali casu, non presumitur eam dare nisi in casu, & causa rationabile.

Quid si dispensatio sit obtenta ex causa falsa, valeret?

Non valet. Ratio: Concessio facta sub conditione non est valida, nisi ponatur conditio: sed dispensatio facta propter aliquam causam unicè vel principalius motivum, est quasi conditionata. Ergo non valet, nisi veretur illa conditio sed causa.

Sed quid, si causa à principio sit vera, sed postea ex toto vel ex parte cesseret, re adhuc integra, id est, dispensatione executioni nondum data sit? *Sit duplex casus*: Primus est: Episcopus habeat à Papa delegatam potestatem (ad preces aliqui Comitis) dispensandi in impedimento dirimenti, ut filius Comitis contrahat cum aliquo Comitissa ad sedandas lites, que cessant ante dispensationem, an nihilominus possit dispensare? Secundus casus est: Cum Petro est dispensatum ut ratione infirmitatis possit comedere carnes in Quadragesima, sed is circa medium Quadragesima recipit perfectam sanitatem, at dispensatio duret pro tota Quadragesima?

Ad utrumque probabilis. Resp. negativa. Ratio: Quia cessante causa adaequata, vel principali dispensationis, cessat & ipsa.

Quemam sunt justæ cause dispensandi?

Dico esse varias: 1. Est circumstantia temporis, quia cum tempore mutantur & homines, & hominum conditiones. 2. Magna utilitas Ecclesie, vel boni publici, ut scilicet alii revertantur ad bonum, à quo sunt aversi. 3. Qualitas personæ, meriti, scientiæ, &c. cum alia æquè dignus non sit. 4. Necesitas. 5. Pietas. 6. Eventus rei. 7. Scandalum multitudinis. Ita Sylvester, qui addit: Sed quia casus sunt innumerabiles, non in hoc, dari potest certa Regula, standum in hoc est arbitrio boni viri, iudicantis causam esse rationabilem.

Etsi dispensatio explicanda rigorosè, seu per modum Legis odiosæ, aut favorabilioris?

Dico, esse restringendam instar rei odiosæ, nec trahendam in consequentiā. Ratio: tum quia, *qui in jure communī exorbitant*, non sunt trahenda in consequentiā, ut habet Regula Juris: Sed sic est de dispensatione, ut patet ex eius definitione. Ergo. Tum etiam à pari: quia vulnus naturale corporis est res odiosa. Ergo etiam vulneratio moralis, uti est dispensatio, quæ, Can. *Ipsa pietas, causa 23.* vocatur vulnus, seu vulneratio Legis communis. Et omnis recessus à jure communi est odiosus.

Qui habet potestatem dispensandi in Legi, potest enim commutare in aliud onus?

Affirmo, à fortiori. Ratio: dabitur infra de voto, Tract. 10. Exam. 3. n. 43.

QUÆRERO XXI. Potestas dispensandi exprimate cum morte concedentis re adhuc integra, seu si dispensatio nondum sit executioni mandata? Et hoc quero de quacumque alia gratia, seu privilegio, v. g. à reservatis absolviendi, vota commutandi, Confessarii eligendi, beneficia conferendi, legitimandi illegitimos, suscipiendo Ordines, &c.

XCI. Resp. 1. Licet jurisdictio delegata con-

tentiosa, seu fori externi, expiret morte concedentis, re adhuc integra, ut patet cap. Gratian, &c. licet undique, de Officio deleg. non tamē jurisdictio fori interni.

Ratio: De prima sic statuunt Leges, de secunda praxis, & intentio conferentis.

Resp. 2. Generalis est Regula ex jure, quod gratia facta non expiret per mortem Superioris concedentis, vel per amotionem ejus ab officio, re adhuc integra; bene tamen gratia facienda.

Declaratur: Gratia facta est, si facultas v. g. absolvendi, dispensandi, commutandi, beneficia conferendi, &c. sit concessa in gratiam ipsius delegati, seu Commissarii, v. g. Confessarii, & non ponit sensus: quod cognoscitur ex eo, quando datur pro persona incertis, & in facultatis concessione nulla persona absolvenda, vel dispensanda, &c. in particuli nominari, sed Delegato absolute, in ejusque favorem, absolue & in communī pro certis casibus datum facultas: quia tunc est gratia acta facta. Confessario. Ex hac potest uti post mortem Papæ, vel Episcopi concedentis. Gratia facienda vero est tunc, quando facultas datum, non in favore Commissarii, sed alterius ceria personæ, v. g. penitentis, & est tunc, quando in facultatis concessione nominatur in particulari persona absolvenda, dispensanda, seu in ordinis ad quam facultas est exercenda; tunc enim non est gratia. Confessario facta, ut constat, nec actu facta penitentis, quia ipsi adhuc per Confessarium est facienda; & hoc expirat, si concedens expiret, antequam Delegatus facultatem dispensandi, commutandi, absolviendi, beneficia conferendi, &c. det executionem.

Ratio & disparitas utriusque gratiae usus est. Quia in primo casu gratia est omnino perfetta, & nullus executione egit respectu ejus, in cuius favorem concessa est, v. g. respectu dispensatur, absoluti, beneficia collatur, &c. & habet rationem donatiōnis, quæ non expirat per mortem donantis: at in secundo casu egit executione Commissarii, ut gratia alteri fiat, quia mandatur fieri ei, in cuius favorem conceditur: & sic habet vim commissionis, & mandati, quod perit morte mandantis, re adhuc integræ.

Quid dicis ad hunc casum? Episcopus concedit penitentiam facultatem, vi cuius se faciat ab aliquo Confessario, quiscumque ille sit, in Legi v. g. ieiunii aut dispensari, vel illud commutari, antequam verò dispensetur expirat Episcopus?

Dico: Non expirat morte concedentis. Ratio: Quia est gratia ipsi penitentis jam immediate facta, non facienda, sed solum per alium exequenda.

QUÆRERO XXII. & ultimo. Quid & quotuplex est privilegium? Cessatio Legi per illud?

XCIII. Resp. 1. Privilegium dicitur, quasi privans Legi, seu ab ea eximens, sive in aliquo aut aliquorum favorem data quasi *privata Lex speciale aliquid indulgens*, ut patet ex S. Thom. bīc q. 96. art. 2. ad 1. Propriè tamen non est Lex. Ratio: Quia Lex ligat, privilegium vero non ita ligat, ut non possimus licite illo non uti. Quomodo privilegium differat à dispensatione, patet sup. n. 90. ante R. 1.

Resp. 2. Privilegium est multiplex. 1. Aliud est realē, quod nimirum immediatè datur rei, muneri, dignitati, cause pia, aliqui Ecclesie, Statui v. g. Clericali, vel Regulari, conditioni pupillorum, Scholasticorum, &c. & hoc perpetuatur cum re, loco, officio, vel statu cuius est. Aliud est personale, quod immediatè datur personæ, ut si quis eximatur a Legi vetigialis aut tribunali: vel si debet alii facultas absolvendi à reservatis, &c. Et de hoc est *Regula juris* in 6. Privilegium personale personam sequitur, & cum persona extinguitur. 2. Aliud est generale, quo in quocumque loco; aliud locale, quo in certiōne solum loco uti concessum est. 3. Aliud affirmatum, quo datur facultas aliquid agendi; aliud nega-

De Fide.

gatum, quo datur facultas aliquid omittendi. 4. Aliud est *gratiorium*, seu gratis, ac sine privilegiis meritis concessum; aliud *remuneratum*, quod est premium meritorum. Aliud *conventionalē*, datum cum interventu pauci aut conditionis. 5. Aliud est *favorabile*, ex quo alteri nullum sequitur dampnum, ut si quis privilegietur ad esum laetificiorum in Quadragesima; aliud *odiosum*, oppositum modo se habens, ut si cum aliorum onere quis existimat à Lege tributū, accisa, &c.

Ex his patet, quoniam per privilegium Lex cesse se extendere ad aliquos, nimirum privilegiatos, ad quos ante se extendebat.

Nonne requiritur notitia privilegii, ut illud habeat suos effectus?

Dico, non requiri in eo, contra quem obtinetur, bene tamen in privilegiato, si tamen subsistetur peccati. Sicut consanguinei, qui petierunt dispensationem contrahendi in gradu prohibito, non possunt contrahere, si ignorent, dispensationem esse datam, licet sit petita.

Nor. tamē ex Sylvestro, posse esse casum, ut quis gaudeat privilegio, cuius nondum habet scientiam, si constet eam esse voluntate concedentis. Immo si quis per se, vel per alium obtinet aliquod privilegium Papale, v. g. ne a suo Episcopo possit excommunicari, mox ut hoc privilegium fuerit bullatum, incipit habere suos effectus, licet privilegium nondum innoverit. Quia præter voluntatem concedentis adest etiam voluntas privilegiati acceptantis saitem per alium.

Quomodo cessat privilegium?

XCIV. Dico cessat variis modis. 1. Morte concedentis, attamen in sensu explicato supra in hoc Exam. n. 92. 2. Præscriptione, ac non usu. Præscriptione privilegii contra Ecclesiam Romanam requirit non usu roo. annorum: contra alias Ecclesias 40. annorum: contra monasteria, loca, personas, vel alia bona Religiosorum, 69. annorum: contra personam privatam, 10. annorum, ut probat nos de la Cruz l. 2. c. 3. dab. 2. ubi bene nō nat, ut hæc præscriptione currat, duo requiri, nimirum, ut habeatur notitia talis privilegii, & voluntas non utendi illo. Deinde, ut infra hujus præscriptionis tempus occurrat casus de quo privilegium loquitur: quia alia esset non usus mere negativus, qui privilegio non obest, nam ad ejus cessationem requiritur non usus privativus, sicut cum quis eo potest uiri, & non vult. 3. Cessat per abusum in excessu privilegii, per usum contrarium, qui est quadam tacita renuntiatio, ut si privilegiatus sine protestatione se voluntarie subjiciat Legi, à qua erat exemptus.

4. Per renuntiationem liberè factam ab aliquo, qui est adæquatum subiectum privilegii. Dixi, adæquatum, quia unius alterius renuntiatio non sufficit, ut esset privilegium toti cuidam Ordini vel Statui concessum. Hæc renuntiatio alia est expressa, alia (qua ex dictis patet) tacita. 5. Per revocationem (puta; si sit privilegium mere gratiarum) ejus, qui concessit, vel alterius illi equalis, factam vel expressa, nimirum per illam clausulam, *Non obstantibus privilegiis*, &c. vel tacite, id est, per Legem seu sententiam, privilegio contraria. 1. Per expiratum: *Quia cessante principali motivo (idem est de tempore) sub quo privilegium est concessum, cessat & ipsum*. Sicut & personale extinguitur cum persona: ut ante dictum.

XCV. Quid censes de communicatione privilegiorum inter Religiosos?

Dico 1. Communicatio privilegiorum inter Religiosos consistit in hoc, quod privilegium uni Religione, v. g. Dominicana, concessum, censeatur etiam datum aliis Religionibus, & è contra.

Dico 2. Omnes Religiones, sive sint, sive non sint mendicantes, communicant in privilegiis, nisi expressè in Bulla fuit restrictio. Ita concesserunt diversi Summi Pontifices; intelligitur autem sic, ut Privilegia concessa Generali unius Ordinis, censeantur etiam concessa Generali alterius; & Provincialis vel Prioribus unius, etiam sint concessa Praelatis aliarum Religionum. Idem est, si unius toti Religioni deatur.

Nec obstat, quod aliquæ Religiones sint iunctiores aliis, v. g. Jesuite, Minimi, & aliis, quibus postea diversa privilegia sunt concessa: in quibus tamen Religiosi seniores communicant. Quia plures Pontifices à nostro de la Cruz lib. cit. c. 4. cit. etiā de novo concesserunt privilegia aliorum Religionum. Et postea Gregor. XIV. Bulla 3. determinavit, Cistercienses frui possent privilegia Societatis, concedendo eis communicationem omnium privilegiorum omnium Ordinum. Immo idem Gregorius Ordini Cistercienseris specialiter concessit, ut fruantur privilegia Societatis. Ergo & aliae Religiones gaudent isto privilegio. *Prob. cons.* Quia communicant in privilegiis Cisterciensium & Cruciferorum.

Quid verò, si ante *Gregorium XIV.* Societati Jesu fuisse concessum aliquod privilegium, exprimitur non esse communicabile aliis Religionibus?

Dico: Id nihil obest, quin de facto aliis Religionibus in communiceat per extensionem dicti *Gregorii XIV.* utopote qui absoluē, & sine restrictione concessit, & communicavit omnia privilegia Societatis JESU.

TRACTATUS VII.

De Virtutibus Theologicis Fide, Spe, & Charitate, & virtutis oppositis.

Ex Secunda Secunde Angelici Doctoris à Quest. 1. usque ad 45.

*S*erio monet nos S. Ambros. lib. 6. Exam. cap. 7. *Attende qualē animam, ac mentem habeat, cui dicit Deus: Ego, ego, Ierusalem, pinxi muros tuos: Illa anima à Deo pingitur, que habet in iste virtutum gloriam entinent: pīca autem est elegantissimē, si refūget Virtutibus Theologicis omnium præstantissimis, eo quod, ut ipsa nominis Dicæologia præseruit, immediate se occupent circa ipsum Primum & Summum omnis Creatura Opīcēm Deum, credendo, sperando, amando. De quibus earumque oppositis virtutis, agendum est.*

EXAMEN I.

De Fide, & Fidei Regula.

S. Thom. à Quest. 1. usque ad 10.
*Q*uæro I. Teneture Confessarius habere noti-

I. Resp. Hoc extra omne dubium est. *Ratio*: Quia spurius certè esset ille Vicarius Christi, nimis Confessarius, qui humanum virtutum apparatu contentus humi reperit, & divina animo non versaret, nec penitentiam animis imprimeret, quorum Doctorum se profiteretur, & Medicum: hoc autem maximè fit in Theologicarum virtutum Schola, ut patet X 2

ex nominis Ethymologia, in Prologo insinuata.
QUÆRO II. Fides Theologica quid, ac quotuplex est, & quod objectum eius?

II. Ante Resp. *Nota*, quod ly fides diversa habeat significations, nata significat subinde idem quod conscientia, quod fiducia, fidelitas, veritas seu veracitas; sed haec significations non sunt ad propositionem, sed sumunt hic pro habitu intellectus, qui assentimur aliqui veritati praeceps proper autoritatem dicens: qui dicens si sit homo, dicitur fides humana; si Deus, est fides divina, & Theologica; de qua hic est sermo. Hoc notata

Resp. 1. *Fides* est sperandorum substantia rerum argumentum non apparentium, ut definit Apostolus *Hebr. 11.* & adduct S. Thom. bīc q. 4. art. 1. dicens. *Licet quidam dicant, praedita Apostoli verba non esse fidis definitionem, quia definitio indicat rei quidditatrem, & essentiam. Tamen, si quis recte consideret omnia, ex quibus fides potest definiri, in praedita descriptione tanguntur, ut ibidem fuse explicat.* Dicunt autem substantia, non quod sit de predicamento substantie cum fides sit accidens, sed prout substantia significat idem, quod prima inchoatio, basis, ac fundatum cuiuscumque rei; est enim fides prima inchoatio totius vite supernaturale, & ordine generationis, prima inter omnes virtutes supernaturales, quia nihil est in voluntate nisi prius sit apprehensum ab intellectu, in qua fides residet; licet charitas eam praecedat ordine dignitatis, & imperii, tamquam aliarum virtutum forma, earum actus perficiens, informans, & ad ultimum finem dirigens, velut ad suum objectum. Dicunt argumentum non apparentium, id est, facit certò, seu sine formidine assentiri veritatem clarè non apparentibus, sed obscurè revelatis. Ex quibus patet differentia ab opinione, quæ est cum formidine; & à scientia, que habet evidenter, seu claritatem. Si quis ergo (subdit S. Th. ibid.) in forma definitionis hujusmodi verba reducere velit, potest dicere: *Fides* est habitus mentalis, quo inchoatur vita eterna in nobis, ficiens intellectum assentire non apparentibus. Vel *Fides*: est virtus divinitatis infusa, qua mysteria à Deo revelatis quantumlibet obscuris intellectus humanus firmiter assentitur. Addi potest, sive scripta illa sint, sive non sint.

Resp. 2. Fides alia est formata, alia informis. Utraque iterum vel est Theologica, vel Catholica, seu universalis.

Declaratur prima divisio: Si fides habeat adjunctam gratiam & charitatem, ut est in homine justo dicitur formata, & sic est virtus perfecta, id est, non solum quod substantiam, sed etiam quod statum, & perfectionem, ex yì charitatis, quæ est omnium virtutum forma, nimis extrinseca. Unde Apost. ait: *Fides que per dilectionem operatur.* Si vero fides sit in peccatore, adeoque sine gratia & charitate dicitur informis (idem est de spe; & nam sicut hac non tollitur nisi per desperationem, ita nec fides, nisi per infidelitatem, quod his duabus virtutibus speciale est) & charitate adveniente fit formata, sine qua virtus, seu informis, est imperfecta.

Sunt ergo duo vel idem habitus? Est unus habitus quoad entitatem, qui mutatur solum quod statum, & modum perfectionis. Unde S. Th. quast. 4. art. 5. al. 3. ait: *Fides formata & informis non differunt species (puta essentiali) differunt autem sicut perfectionis & imperfectum in eadem specie.* Unde fides informis non pertinet ad perfectionem virtutis.

Sed que ratio, quod fides formata, & informis differant solum specie accidentali, & non essentiali?

Ratione dat S. Th. art. 4. in corp. Habitus diversificatur secundum illud, quod per se ad habendum pertinet. Sed fides est perfectio intellectus. Ergo non potest species diversificari, nisi per aliquid pertinens ad intellectum. Sed distinctio fidei formata, & informis est secundum id, quod pertinet,

non ad intellectum, sed ad voluntatem, nimis secundum charitatem. Ergo.

Da rationem, cur fides informis (idem est de spe) maneat vera virtus, licet imperfecta?

Ratio patet ex S. Th. art. 5. in c. Quia fides etiam informis adhuc infallibiliter tendit in suum obiectum quod est verum supernaturale. Cur vero sit virtus imperfecta, patet ex dictis. Quia ut virtus sit perfecta, debet eius actus efficaciter tendere, & a charitate dirigi in ultimum finem: Sed hoc deest actu fidei, & spei informi. Ergo.

Secunda divisio in Resp. 2. data, explicabitur infra in hoc Exam. n. 5.

III. Resp. 3. Objectum adequatem formale quod fidelis est Deus, in quantum est prima veritas in essendo; seu est ipsa Deitas, seu Essentia Dei, in quantum excedit naturalem cognitionem. Objectum formale, quo, seu ratio formalis sub qua, seu medium assentienti est infallibile testimonium Dei, seu autoritas Dei; sive prima veritas in dicendo, seu revelando, non praeceps, sed prout complectitur veritatem in cognoscendo. Tandem objectum materiale fidei est omne illud quod divina revelatione nobis innoscet; ut sunt, quæ continentur in Symbolo Apostolico, vel reducuntur ad illud.

Supponit 1. haec Resp. quod humana ratio non ingreditur rationem obiecti formalis fidei, de qua hic agitur, quia alias non esset virtus purè theologica, quia hujus objectum formale debet esse quid pure dividuum.

Supponit 2. Objectum aliecius habitus vel potentiae aliud esse materiale, quod non attingitur ratione sui, sed ratione alterius, eaque subst. Aliud objectum formale: quod per se, & ratione sui attingitur, alia vero nimis materiali à ratione illius, aut per ordinem ad illud; & hoc est duplex: scilicet objectum formale *Quod* nunc expositum, & objectum formale *qua*, seu ratio formalis sub qua, mediant quo, aut sub cujus lumine attingitur ipsum. Sit respectu visus objectum formale *qua* est lux; Formale *quod* est color; Materiale est corpus, in quo est color.

Supponit 3. Quod, ut nota Gonet, in intellectus nostro triplicem in Deo distinguuntur veritatem.

Prima est veritas in essendo seu transcendentalis, que est passio entis. Per hanc Deus est verus Deus, à Dei factis distinctus. *Seconda* est veritas in cognoscendo, & hac est ipsa infinita Dei Sapientia, quam certè cognoscit omnia, etiam ipsa cordium arcana, ut falli non possit. *Tertia* est veritas in dicendo, seu infinita Dei veritatis, ac infallibilitas in dicendo, ex qua habet, quod neminem fallere possit. His premisis

Ratio primæ partis est: Objectum adequatem formale est, quod per se, ac ratione sui respectu, & in ordine ad quod respectuuntur omnia obiecta partialia: Sed omnia alia quæ fides attingit, ut, ea, que pertinent ad Humanitatem Christi, & ad Sacra menta Ecclesie, vel ad quascumque creaturas cadunt sub fide, seu respectuuntur ab ea; in quantum per hoc ordinatur ad Deum, & eis assentienti propter divinam veritatem, ait S. Th. q. 1. art. 1. ad 1. etiam ipsa peccata, non ut talia, seu in quantum committuntur, sed in quantum puniuntur, vel preu sunt objectum fugi, ac detestationis. Ergo.

Opponit S. Th. art. 1. cit. in c. Deum numerat inter obiecta materialia fidei. Ergo non est objectum formale. Ad hoc dico: quod Deus possit considerari vel comparativè ad alia obiecta revelata ad Deum relata, & sic est objectum formale *qua*, vel comparativè ad ipsam revelationem ut rationem formalem sub qua, seu motivum formale assentienti, & respectu hujus habet se materialiter. Et hoc vult S. Thom.

Ratio secundæ partis est: Illud est objectum formale sub quo fidelis, quod est medium, motivum, & causa assensus; quia omnis fides innuitur testi-

mo-

monio, & auctoritati dicentes, non quia justus, aut sapiens est, sed quia verax est. *Subsumo*: Sed medium, & motivum assentienti rebus fidei nostræ est veritas prima ut revelans, & testificans. Ergo illa est objectum formale sub quo fidei.

Confirm. Fides summa certa, & infallibilis debet habere motivum summè certum, & infallibile: Sed fides nostra est talis, quod nemo Catholicus negat. Ergo *Subsumo*: sed non habetur motivum summè certum, & summè infallibile, nisi complectetur veritatem in cognoscendo, & dicendo simul, quia ab una habet quod non possit falli; ab altera, quod non velit fallere. Ergo.

Opponit Veritas prima in dicendo resolutivum ultimatum in primaria veritatem in essendo. Ergo non est motivum formale saltem ultimum nostræ fidei.

Prob. ant. Querenti, cur Deus sit prima veritas in dicendo, datur anterior ratio hac, quia est prima veritas in essendo. Ergo

Ad hoc dist. ant. Resolutivum in esse rei, seu ut in causam virtutalem in essendo, *Conc. ant.* in esse objecti, seu ut in ultimus motivum assentienti, neg. *ant.* & cons. Deus enim non potest nos movere ad assensum fidei, in quantum in se: & quod se veras est, sed in quantum nobis loquitur.

Ratio 1. p. est: Objectum materiale est, quod subsistat formaliter; Sed omne, quod actu a Deo revelatum est, subsistat revelationi Dei, seu prima veritatem in dicendo. Ergo.

QUÆRO III. Objectum formale fidei est dividitur revelatio activa, vel passiva?

IV. Resp. Est revelatio activa (prout indistincta à prima veritate revelante) quatenus, est actus Dei formaliter immaterialis, & virtualiter transiens, & directus ad nobis loquendū: non vero est revelatio passiva, si per eam intelligatur signum aliquod creatum, per quod revelatio nobis innoscet, vel auctoritas, ac diffinitio Ecclesie, credendorum proposicio, species intelligentibiles, lumen intellectus, apprehensio obiecti, seu apparentia suavia mysterii, attamen revelatio passiva est conditio extrinseca apicantis: si vero in alio sensu accipitur pro forma extrinsecè denominante rem passivę revelatum, est euā objectum formale fidei.

Ratio: Virtus adequate theologica, & fides summa infallibilis debet habere objectum formale formans, adequate divinum, & motivum assentienti summe infallibile: Sed talis virtus est fides, qua de causa dicitur divina; ergo debet habere tale objectum, & motivum. Sed sola revelatio activa est talis, non vero passiva in primo sensu, tamen est quid creatum, benē tamen in secundo, quia sit in reō est ipsa revelatio activa extrinsecè terminata ad objectum revelatum: in primo tamen sensu mysteria credentes nobis applicat, seu proponit. Ergo.

Opponit: Licet auctoritas Ecclesie, quam habet à doctrina, & sanctifice Fidelium, non sit divina, bene tamen quatenus est organum Spiritus S. per eam loquens, eisque assistentiam infallibilem habet. Ergo saltem sub hac ratione potest specificare ad objectum formale fidei.

Ad hoc N. cons. Quia, ut dixi, formale motivum fidei debet esse divinum formaliter; idem deber repertiri in omni eius actu: Sed auctoritas Ecclesie, in quantum regitur a Spiritu S. non est formaliter sed solum directivè divina, nec est in omni actu fidei; quia auctoritas Ecclesie non erat res pœna fidei Angelorum, Prophetarum, Apostolorum, &c. Ergo.

QUÆRO IV. Ad fidem infusam, seu divinam sufficiens revelatio Dei privata?

V. Resp. Distinguendo cum Thomistis fidem: Sic ut alia sit Theologica seu divina, quæ nil aliud dicit, quam assensum rei obscuræ, innixum auctoritati, seu testimonio Dei, licet objectum revelatum credatur solum ab uno; illo nimis cui revelatione est facta; adeoque fides privata, & particularis. Alia vero sit Fides Catholica, id est, universa-

lis, cum sit de objecto; quod tota Ecclesia credit. Ad primam fidem sufficiens revelatio privata, uni etiam persona privatæ, v. g. S. Birgite à Deo facta. *Ratio et*: Quia habet objectum formale fidei, ante explicatum: suppono enim veritatem revelatam esse talem, quæ ordinetur ad Deum, & concernat communem Ecclesie utilitatem. Ad Fidem Catholicam, seu universalem necessario requiriunt revelatio publica, id est, facta toti Ecclesie, vel personis in ea habentibus auctoritatem, fidei doctrinam manifestandi, uti erant Prophetæ, & Apostoli, & nunc est Papa. *Ratio et*: Quia tota Communitas vel Ecclesia non obligatur credere fide divina id, quod proponitur à privata persona.

Dixi. Suppono esse veritatem que ordinetur ad Deum, &c. Si enim veritas private personæ revelata non ordinetur ad Deum, nec cerneret communem Ecclesie utilitatem (que revelatio vocatur ex parte rei seu materie, sicut prior vocatur talis ex parte personæ quæ est privata) ut si Deus alicui revelaret, quot sint arena in littore maris, quot arbore stent in silva, quot capilli sint in capitibus hominum totius mundi, hac revelatio non sufficeret ad fidem Theologicam, etiam privata, ut rationem insinuatam.

Dic mibi, si revelatio privata in sensu explicata sufficit ad fidem divinam, si quis tali revelationi discederet, essete hereticus?

Dico, non esset: Quia hereticus solidus est, qui pertinaciter negat veritatem ab universalis Ecclesia creditam, peccaret tamen mortaliter, & esset infidelis Deo, impotè cuius testimonio fidem negaret. **QUÆRO V.** Dicta revelatio ad fidem requisita debetne necessario esse formalis, vel sufficit virtutatis?

VI. Ante R. *Nota*, revelationem iterum dividit in formalem, & virtutalem. Formalis fit duobus modis. *Primo* explicitè, seu expressis verbis; exemplum est in iis Scriptura locis, ubi legitur, quod Deus sit Trinus, quod Verbum sit Coro factum. *Secundo* confusè, quando nimis in aliquo explicitè revelato, ut in toto, continetur aliud ut pars, sive substantialis, sive accidentialis, sive subiectiva, v. g. anima in homine, propositio particularis in universalis. Hoc secundo modo revelatum est, quod Christus habeat animam, pedes, caput. Revelatio virtutalis consistit in hoc, quod aliquid radicaliter, & virtute contingatur in alio formaliter revelato, habeatque infallibilem connexionem, naturali evidente discursu ex eo deducibilem, v. g. in hac veritate formaliter explicitè revelata. *Christus est homo*, virtualiter contingat hanc, *Christus habet voluntatem creatum*; & ex ea deductivè hie discursus: *Sed Christus est homo*. Ergo *Christus habet voluntatem creatum*. Ubi Maj. est naturalis: *Mis. est de fide*.

Quærunt ergo, at hac Conclusio sit de fide? *Ratio dubitandi est*: Quia Conclusio scientifica non est de fide: Sed ista Conclusio est scientifica, nimis Theologica. Ergo non est de fide; vel certe sequitur quod omnis Conclusio Theologica sit de fide; quia nulla est, quæ non sit virtualiter revelata, cum in omni discursu Theologico saltem una premissa sit de fide. *Revelatio vero* continetur virtutaliter in premissis. Hoc notato

Ratio sufficiendi: Sufficit virtualis. *Ratio*: Tum qua datur plures veritates fidei solum virtualiter revelatae, uti sunt illæ ab Ecclesia contra hereticos definitæ, v. g. quod in Christo sit unius persona, quod in eo præter voluntatem divinam sit etiam creatura, &c. Tum etiam quia tales veritates substantiatione formalis sub qua fidei, nimis auctoritati, ac revelatione Dei ut motivo formalis, cuius lumen se diffundit ad veritatem evidenter connexam. Ergo.

Not. tamen, quod hæc annexio necessario debet esse evidens, quia alias non excludit omnem formidinem, quæ debet carere fides; non tamen est ne-

necessitate, quod sit evidenter physica, sed sufficit moralis. Unde supposita revelatione, quod Deus totum mundum punivit diluvio, tenetur etiam credere, quod etiam punivit Armeniam, licet de ejus existenti solum habeamus evidenter, & certitudinem moralem.

Ad rationem dubitandi dist. Maj. Conclusio scientifica, ut scientifica reduplicative, seu sub hac formalitate, C. maj. ut scientifica, materialiter, ac specificative sumpta, ac sub alia formalitate, N. maj. & sic dist. min. N. Cons. Eadem ergo propositio, seu veritas sub diversa ratione est Conclusio Theologica, seu scientifica, & est de fide. Scientifica est, in quantum motivum assentiendi est discursiva connexio ex prmissis artificiosis dispositis; si enim non innititur praesice auctoritati divinae, adeoque spectat ad scientiam Theologiae. De fide est, in quantum praesice instituitur divinae revelationi: discursus vero syllogisticus solum est conditio veritatis illam applicans & manifestans.

Ex quo patet, quomodo revelatio virtualis sub diversa ratione spectet ad rationem formalem sub qua fidei, ac Theologia.

QUÆRERO VI. In quid sit ultima resolutio assensus Fidei nostra?

VII. Sensus quesiti est, an homo possit veritatis a Deo revealatis supernaturali assensu fidei assentiri, pro ultimo formali motivo, ad assensum determinante, sumendo auctoritatem Ecclesie, non quidem ut praesice est congregatio hominum (sic enim non est regula infallibilis) sed quatenus est columnam, & firmamentum veritatis, habens in propounding re fidei infallibiliter assentientem Spiritus S. & auctoritatem non humanam, sed divinam.

Supponitur autem, quod fides ex sua specie, seu essentia non necessario petat resolutio in Auctoritatem Ecclesie, etiam ut regule proponens, ut patet in fide Angelorum, Prophetarum, Apostolorum.

Resp. 1. Motivum formale, in quod assensus fidei ultimatae resolutio, est sola auctoritas Dei, seu prima veritas revelans. Hinc querenti, cur credis Deum esse Trinum, respondendum est: Quia Deus ipse hoc testatus est.

Ratio patet ex probationibus datis n. 3. pro 1. p. & n. 4.

Resp. 2. Motivum formale ultimatum assensus fidei non potest esse auctoritas Ecclesie, etiam in sensu paulo ante explicato, admitto tamen, quod assensus fidei ultimatae resolutio in eam velut in fidei regulam, & conditionem motivi formalis applicativa.

Prima pars patet ex dictis n. 4. in R. ad. Oppon. Fato quidem, quod Ecclesia in prefato sensu sit columna, & firmamentum veritatis: Sed Columna requirit priorem basim, & fundamentum cui insistat. Et quamvis Ecclesia posset in eo sensu etiam dici fundamentum veritatis, non tamen est fundamentum primum (quod infallibilitatem habet a se) cum hoc sit sola auctoritas Dei revelantis, sed solum secundum, quod non sufficit.

Seconda pars est S. Aug. in l. contra Epist. fundamenti, C. 4. dicentes: *Evangeli non eredem, nisi me Ecclesie auctoritas commoveret.* Et Ratio est: Quia certum est, quod ad assensum fidei necessario prærequisitur credendorum proposito: Ergo prærequisit regula proponens, & quidem infallibilis: Sed talis solum est Ecclesia, quia Timot. 3. vocatur Columna, & firmamentum veritatis: multum enim phantasiat heretici, dum pro ista regula statuunt summum privatum spiritum, seu privatam (ut putant) revelationem; tunc quia motivum fidei debet esse uniforme & universale, ut per illud omnes in unitate fidei convenient: Sed ille privatum spiritus non est uniformis, quia ipsosmet hereticos scindit in plures sectas, & schismatas, ac loquitur contradictriora. Ergo.

Tum etiam, quia motivum fidei non potest esse falsum: Sed revelatio illa privata potest esse falsa, quia solum putativa est revelatio. Ergo.

Oppono: Videris committere circulum; Quia creditis Evangelio sive Deo, quia Ecclesia testatur esse Verbum Dei. Credis Ecclesia auctoritatem, quia Evangelium, seu Deus testatur.

Distinguo: Committi circumuum irregularem & vitiosum, N. regularem, C. Nam circuire ex uno in alterum, unum ex altero inferre, aut in alterum resolvare sub diversa ratione, aut in diverso genere causa, non est circulus vitiosus: Sed hoc fit in presenti. Ergo Proh. min. Quia auctoritatem Ecclesie resolvio in testimonium Dei tamquam in motu formale: testimonium Dei resolvio in Ecclesie auctoritatem, ut in regulam, & conditionem applicem. Ergo. Hinc sicut Christus commendavit Joannem, & Joannes Christum: Et in naturalibus materia causat formam, & forma materiam, cum causa sint sibi inventae causa, & vapor est causa pluviae, & pluviae est causa vaporis: Item vestes calefactant corpus, & corpus calefacit vestes. Ita similes.

QUÆRERO VII. Fidei Theologica potestne subesse falsum?

VIII. Resp. cum S. Tb. bie q. 1. art. 3. negativè. Unde fides nostra est certissima, & certior quovis assensu scientifico.

Ratio est ex S. Th. hic q. 1. art. 3. Nihil potest subesse aliquai potencia, habitui, vel actui, nisi mediante ratione formalis obiecti: sicut color non potest videri nisi per lucem, & conclusio cognoscendi non potest nisi per medium demonstrationis, & quo certius est hoc medium, eo certior est habitus, vel actus.

Subrivo: Sed ut ex dictis patet, ratio formalis obiecti fidei est veritas prima. Ergo nihil potest cadere sub fine, nisi in quantum stat sub veritate prima, ut revelatum ab illa. Sed sub ea nullum potest stare, nec ab ea revelari falsum (quia menstiretur, mentiri autem est intrinsecus malum, & sic non esset prima veritas) deinde prima veritas ut potest divina est certior omni medio, & objecto formali cuiuscumque scientie creatae. Ergo.

Hac eadem ratio probat, quod Deus non possit falsum dicere per ipsum, quia quod quis facit per ipsum, per se ipsum facere censetur, ut habet Regula Juris. Item probat id non posse etiam per absolutam suam potentiam.

Oppono 1. Aliqua Scriptura loca insinuant, quod Deus aliquos inducat in errorem, & deceptionem.

Ad 2. Deus in natura assumpta potuit pati & mori, cum non mentiri?

Ad 3. Deus per suo Prophetas Ezechias mortem, & Ninivitis predixit subversionem, que tamen non sequebantur. Ergo.

Ad 4. Luc. utr. de Christo dicitur: *Finxit se longius ire.* Ergo.

Ad 1. R. intelligi permisive, sicut docetur de peccatis, & de indulatione, execratione.

Ad 2. est disparitas, quia pati, & mori sunt defectus naturales, & ad Deum ordinabiles; at mentiri & peccare est defectus moralis, & à Deo deordinans.

Ad 3. dist. ant. prædicta absolute, N. Communitate & conditionate, nisi Ninivitis egerint poterit, nisi Ezechias rogaverit Deum, C. ant. & N. consega.

Alter dici potest, has prædictiones intelligi, & vera esse secundum ordinem causarum secundarum, ut S. D. 2. 2. quast. 171. art. 6. ad 2. explicat, dicens: *Sonus Prophetæ est, quod inferiorum causarum dispositio, ita naturalium sive humoralium actuorum hoc habet, ut talis effetus eveniat:* & secundum hoc intelligitur verbum *Ialæ dicentis: Mortieries, & non vivæ, id est, dispositio corporis tui ad mortem ordinatur.* Et quod dicitur Jong 3. Ninive subvertetur, id est, hoc merita ejus exigunt, ut subver-

tatur. Subdit: *Dicitur Deus penitente metaphorice in quantum ad modum penitentis se habet; prout scilicet mutat sententiam, puta, conditionatum, vel communioriam.*

Ad 4. S. Th. infra q. 111. art. 1. ad 1. ait ex

S. Aug. Non omne, quod fingimus, mendacium est: sed quando id fingimus, quod nihil significat, tunc est mendacium. Cum autem fictio nostra referatur ad aliquam significationem, non est mendacium, sed aliqua figura veritatis. Et subhunc exemplum de figuratis locutionibus, in quibus fingitur quadam res, non ut asseratur ita esse: sed eam proponimus ut figuram alterius, quod asserere volumus: sic ergo Dominus in Evangelio fixit se longius ire, quia compositum motum suum, quod volentes longius ire, ad aliud figurata significandum, scilicet quod ipse ab eorum fide longe erat, ut Greg. dicit. Vel, ut Aug. dicit: *Quia cum longius recessus esset, ascendendo in Cœlum, per hospitalitatem quadruplicem retinebat in terra.* Hac ibi. Plura de hoc infra Tract. 10. Exam. 4. num. 57. & 60. ubi agetur de mendacio, & restrictione mentali, & acquisitione.

QUÆRERO VIII. Mysteria nostra Fidei suntne evidenter credibilia?

IX. Ante R. Not. multum differe, esse evidenter credibile, & esse evidenter verum, aut evidenter esse possibile. Ut objectum sit evidenter verum, necesse est ut objectum in se ipso, sive eius quidam, ac connexio predicatorum essentialium clarè & manifestè appareat, seu videatur, & dum in hoc nulla appetit implicatio, seu contradictionis, est etiam evidenter possibile. Hac evidenter, seu claritas non sit cum fide, hæc enim cum innitatur motivo extrinseco, scilicet testimonio dicentis, necessario petit (si non ut predicatorum essentialia, salem ut conditionem) obscuritatem ex parte rei revelatae. Sed ut aliquid sit evidenter credibile, sufficit, quod eius credibilis manifestè videatur per argumenta, ac motiva, qui persuadent, ac convincunt, rationi, ac prudenter omnino esse conforme, ut crederetur, & in hoc consistit evidenter credibilis, quod differt ab evidenter in attestante, & de qua postea. Sicut ergo aliquid propter rationes (quarum probabilitas est manifesta) dicitur evidenter probable, licet per hoc in se, seu ex parte obiecti non sit evidens. Ita similiter. Hoc notato.

Resp. Mysteria Fidei Christianæ sunt evidenter credibilia fide divina, non tantum comparative ad alias Sectas, sed etiam absolute, & secundum se. Ita probabilis Thomista.

Ratio: Juxta dicta, evidenter credibilis est iudicium quoddam evidens, quo intellectus judicat, & clare video ac convincit, fidem prudenter adhiberi posse aliqui propositioni, licet non concursum ad evidenter veritatis, utpote obscuram. Subrivo: Sed tale iudicium habemus de mysteriis nostra fidei, iudicium inquinum, prudentie humanae, ut ea credamus fide divina. Ergo. Proh. min. assignando motiva talis iudicis: Intellectus nostrus illud clare iudicat quod credendum fide divina, quod communiter a viris docatis, & timoratus assurrit ut dictum à Deo. 2. Pro eiusdem defensione multa Christianorum milia, & miliones constantissime gravissimum subiherunt martyrum. 3. In cuius confirmatione plurima sunt patrata miracula. 4. Quod concordat cum Propheta Vaticinis. Sed sic se habent mysteria nostra Fidei, quæ etiam roborantur ex stabilitate Ecclesie Catholicæ; nulla enim Monachus tam diu persistit sub iudeo Legibus, ac doctrina Christi per continuam successionem Summorum Pontificum à tempore S. Petri usque huc. Ergo.

X. Oppono 1. Quam evidenter credibilis salvavæ in pueris, & rudibus rusticis?

2. Fides nostra continet multa Deo indignissima, horrore plena, ut Deum in utero mulieris portatum, ex natum, in cuius jacuisse, &c. vagisse, fri-

guisse, esuriisse, &c. In Eucharistia à nobis mandari, dentibus rodì, &c. Ergo fides nostra potius est evidenter incredibilis.

Ad 1. R. Evidenter credibilis non in omnibus esse aqualem, sed maiorem, vel minorē juxta credentiam/capacitatem. Hinc in pueris, & rudibus plerisque sufficit quod audient fidei mysteria à parentibus, Pastoribus, Episcopis, à tota Communitate doceri, credi, prædicari, perpetuè credenda & practicata esse.

Ad 2. dist. ant. Si consideretur indebet, & si ne modo, ac circumstantia, cum quibus facta sunt, transire; cum iis, neg. Nam Fides nostræ mysteria facta sunt cum circumstantiis, in quibus Divina Majestas, & Omnipotenter maximè relinquent, ut explicat Gonet: Conceptus est Christus, sed de Spiritu S. Natus, sed ex Virgine: in præsepio reclinatus, sed a Regibus adoratus: In cuius vagissi, sed tunc Herodem Regem, totamque Jerosolymam perterritus. Vixit inter homines, sed infinita inter eos patravit miracula: Crucifixus est, sed confitendo ejus Majestatis sensum (ut verbis Magni Leonis utar) Sol obscuratus luminibus, & terra gravior concusa acceptatione. Denique mortuus est, sed virtute propria pauci post resurrexit.

Quod concernit mandacionem Eucharistie, nullum ingenerit horror, quia Christus non manducatur sub propria specie, sed sub specie talium rerum quibus communiter vescitur: nec ipse dentibus teritur, nec laedit: nec corrumptur, cum sit in Eucharistia modo indivisibilis, ut explicatur in Tract. de Eucharistia, & omnes illa actions exerceant circa species sacramentales.

XI. Explica: Si veritates Fidei nostra sint clare, & evidenter credibiles, unde est, quod non omnes eas credant, v. g. Turcae, heretici? Quod enim est evidenter credibile, ab omnibus debet credi.

Item non capio, cur Thomista requirant piam motionem voluntatis, qui intellectus captivatur in obsequio fidei. Nam ad quid ea, si mysteria fidei sint clare credibilia?

Dico: Si Sol in meridi sit clare visibilis, cur non videtur ab iis qui oculos claudunt, aut ligatos habent, vel sunt in tenebris carcere, in quem lumen ingredi nequit? Mysteria ergo fidei nostra non creduntur ab omnibus, vel quia oculi & aures claudunt Apostolicæ prædicationis; vel quia eis omnino nondum sunt, vel non sat sufficienter explicata, ut contingit etiam hereticis, vel formalibus, vel materialibus.

Ad sitem R. esse ideò, quia per evidenter credibilis intellectus solum convincit ad sententiam, quod mysteria Fidei sunt fide digna, immo dignissima: quia vero cum hoc stat in evidenter, seu obscuritate ex parte obiecti, retrahens intellectum, ne expedite iudicet ea esse in se ipsis vera, ideo requiriunt dicta pia motio.

QUÆRERO IX. Cum fide infusa statne evidencia in attestante?

XII. Ante R. Not. Illud dici evidens in attestante, quod licet in se clare non cognoscatur, ut fit per claram scientiam (quam cum fide respectu eiusdem obiecti) stare posse negant Thomistæ (consentaneum ita esse, quia evidenter cognoscimus, quod ille testetur), que evidenter scimus non posse mentiri, ut scimus de Deo. Hoc notato.

Resp. Probabilis Affirm. cum S. Th. q. 5. art. 1. in c. Ratio est. Assensus quem do aliqui veritati, quæ in se, seu ex parte obiecti manet obscura, nec clare appetit connexio predicatorum cum subjecto, quem, inquinum, do unice proprie Dei loquens auctoritatem, est actus fidei Theologicae: Sed sic est, licet adsit evidenter in attestante. Ergo. Maj. est S. Tb. loco mox citato dicens: *Illa sola manifestatio excludit fidem rationem, per quam redditur apparent, vel videntur id, de quo principalius fides.* Min. etiam constat: nam quādū motivum assentiendi est mērē trin-

trinsecum, tamdiu veritas manet obscurè in se ipsa: sed licet revelatio sit evidens, motivum tam est merè extrinsecum, scilicet auctoritas Dei. Ergo.

Oppono 1. Fides, cum essentialiter sit obscura, non compatitur evidentiam. Ergo.

2. Ex quo sequitur evidenter veritas rei attestata, ex eo etiam sequitur evidencia ejusdem rei, adeoque fidem tollit: Sed ex evidencia testimoniū divini evidenter sequitur veritas rei attestata. Ergo & evidentiā rei.

3. Effectus crederi sunt aliquid extrinsecum Deo, & tamen per eos Deus scientiē demonstratur à posteriori. Ergo similiter.

Ad 1. dist. ant. Evidentiā objecti in se ipso, & quoad rationes intrinsecas, C. ant. in testificante, & quoad rationes extrinsecas: N. art. & cons. Unde sub hac diversa ratione veritas fidei est evidens & invidens. Vel dico sic: Objectum, quod credo, est invidens: at testimonium, cui credo, est evidens esse divinum: & hoc propter signum, quæ nemo potest facere nisi Deus, ut si in contestationem aliquis veritatis mortuus, maximè quatriduanus, resusciteret; si cecos natus vivus reddatur, ut Christus fecit.

Ad 2. dist. maj. Ex quo sequitur per locum intrinsecum, C. maj. per locum solum extrinsecum, ut est in presenti auctoritas Dei, N. maj.

Ad 3. dist. ant. Sunt quid extrinsecum in essendo, C. ant. in cognoscendo, N. art. Effectus ergo propter intrinsecam habitudinem, & annexionem quod habet cum sua causa (in cuius virtute continetur) est in cognoscendo medium intrinsecum ad cognitionem cause.

Dic mibi: Quinam habent illam evidentiā in attestante?

Dico. Habent eam omnes Fideles, majorē, vel minorem pro subjecti capacitate, qua cognoscunt signa quæ Christus in confirmatione suæ doctrinæ fecit, non posse esse nisi ad Deum. Habetabat enim Deipara in conceptione Verbi divini, tum propter multa grandia prodigia, quæ Deum in hujus veritatis confirmationem edidit, tum quia sciebat, se solus Dei operatione concepisse, & perpperisse. Habetabat eam supremus Angelus, ut Viator, in revelatione mysteriorum supernaturalium, utpote qui clare cognoscebat se in iis à solo Deo illuminari posse. Habant eam Apostoli, innumerorum prodigiorum Christi oculati testes.

QUÆRERO X. Creveruntne Articuli Fidei secundum successionem temporum?

XIII. Resp. Sub distinctione cum S. Th. hic q. 1. art. 7. in c. dicente: *Quantum ad substantiam articulorum Fidei, non est factum corum augmentum per temporum successionem, quia quacunque posteriores credidissent, continebantur in Fide precedentium Patrum, hinc implicite: Sed quantum ad explicationem crederi numerus articulorum, quia quedam explicita cognita sunt à posterioribus quæ à prioribus non cognoscobantur explicata.* Unde Dominus Moysi dicit Exod. 6. *Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob, & nomen meum Adonai non indicavi eis.* Et David dicit: *Super senes intellexi. Et Apostolus dicit ad Ephes. 3. In aliis generationibus non est agnitus mysterium Christi, sicut nunc revelatum est sanctis Apostolis, & Prophetis.*

Colligitur ex dictis, in Conciliis, vel à Summo Pontifice nihil decernit spectans ad Fidem, quod non habeatur in S. Scriptura explicitè, vel implicite, aut ex Apostolorum Traditione: quia Ecclesia non hunc novæ revelationes, sed revelationes ante occultas Ecclesia manifestat.

QUÆRERO XI. Quid & quotuplex est Symbolum Fidei, & cuius est illud ordinare?

XIV. Resp. . Symbolum juxta S. Th. hic q. 1. art. 9. in c. est *collectione sententiarum nostrae Fidei*, seu summa veritatis nostra Fidei, sive regula ejus. Et est triplex. 1. Symbolum Apostolorum ab ipsis Apostolis conditum, & traditum. 2. Nicenum, nam in Concilio Niceno contra Arianos compositum, pos-

te in Concilio Constantinopolitano editum contra Macedonium, & explicatum in Ephesino contra Nestorium. 3. Est S. Athanasii, quod licet à privata persona per modum cuiusdam doctrinae, & non per modum Symboli sit editum, fuit tamen auctoritate Summi Pontificis pro regula Fidei approbatum, & receptum juxta S. Thom. 10. ad 3.

Resp. 2. Nova editio Symboli spectat ad solam auctoritatem Summi Pontificis. Ita S. Th. q. 1. art. 10. Cuius *Ratio est*: Editio Symboli ordinatur contra insurgentis errores in materia Fidei. Ergo ad illius auctoritatem pertinet finaliter determinare ea quæ sunt Fidei, ne sint in nobis schismata: Sed hoc pertinet ad auctoritatem Summi Pontificis, utpote qui prestat toti Ecclesiæ: Ergo.

QUÆRERO XII. Quid & quotuplex est Regula Fidei?

XV. Resp. 1. Regula fidei est signum quoddam communem permanens, per quod infallibiliter nobis innotescit, & proponit divina revelatio, ut convenientius in stabilem fidei unitatem. Dari Regulam Fidei non negant heretici, sed in ea assignanda dissentunt.

Resp. 2. Regula Fidei sunt quinque.

1. Ecclesia in sensu explicato supra num. 7.

2. Concilium generale sumptum cum Papa, ut explicabitur num. 20.

3. Papa ut loquens ex Cathedra etiam solus, seu Concilio, ut patet num. 19.

4. S. Scriptura, & quæ num. 25.

5. Traditiones, de quibus infra num. 27.

Potestne admitti hæc propositio: Credo in Ecclesiæ?

XVI. Dico cum S. Th. q. 1. art. 9. ad 3. dicente: Si dicatur, in sanctam Ecclesiam Catholicam, hoc est intelligendum, secundum quod Fides nostra referatur ad Spiritum S. qui sanctificat Ecclesiam; ut sit sensus: Credo in Spiritum S. sanctificantem Ecclesiam. Sed melius est, & secundum communioneum usum, ut non ponatur in sibi simplus criterium sanc- tificationis Ecclesiam Catholicam. Hæc S. D. Hoc autem non est ideo, quasi Ecclesia non sit columna, & firmamentum veritatis, sed quia ista propositio, *Credo in Ecclesiam*, dixit, motivum formale credendi respectu nostræ Fidei esse Ecclesiam, quod est falsum. Unde & S. Aug. Tract. 27. in Joan. ait: *Credimus Paulum, sed non in Paulum*, quia motivum formale credendi non est Paulus: sed prima veritas relata.

QUÆRERO XIII. Quid est Ecclesia, estne visibilis, quorū sunt caræteres, seu nota vera Ecclesie, extra quam non est salus?

XVII. Sermo est de Ecclesia militante in terris, non de triumphante in Cœli, nec de patiente in Purgatorio.

Resp. 1. Ecclesia est Societas, seu Congregatio Fidelium, seu baptizatorum sub uno Capite Christo in Cœli, & Vicario ejus in terra, Pontifice Romano, inter se eodem cultu communicantem.

Resp. 2. Ecclesia est visibilis. Est de fide.

Ratio est. Quia in sacra Scriptura vocatur *lucerna, non sub modo, sed super candelabrum, & civitas supra montem posita; Tabernaculum in Sole positum*, &c.

Item Pastores Ecclesie sunt visibilis, visibiliter visibili Sacramenta ministrant, oves visibilis visibiliter docent. Ergo & Ovile est visibile.

Resp. 3. Universalis Ecclesia Christi est infallibilis regula Fidei, seu nequit errare, nec erravit unquam in rebus Fidei, quod etiam verum est de Concilio Oecumenico, seu generali sumpto una cum Papa ut Capite. Est de Fide, & patet ex S. Scriptura; quia Matth. 16. dixit Christus: *Super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & porta inferi, per quas intelligitur Dæmoni potentia, & astuta in disseminando erroribus, & heresis, non prævalent aduersus*

cam.

cam. Et 1. ad Timot. 3. dicitur *columna, & firmamentum veritatis.* Quod non esset, si errare posset. Nam ille error refunderetur in Christum, qui Matth. ult. dicit: *Ecce, ego vobissem sum usque ad consummationem seculi.* Et in Spiritum Sanctum, cuius perpetua assistentia Ecclesia promissa est. Joan. 14. *Rogabo Patrem & alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobis in eternum; Spiritum veritatis.* Et Luc. 22. dixit Christus ad Petrum: *Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat Fides tua.* Ec.

Dixi 1. Universali Ecclesia, quia non nego aliquam particularem Ecclesiam errare posse.

Dixi 2. Hoc etiam verum esse de Concilio Oecumenico, quia non nego posse errare Concilium Episcopale, vel Diocesanum, quod constitutum ex Parochiis unius Diocesis ab Episcopo congregatis; uti & Provinciale, in quo Episcopus (Suffraganei suis) praesidet Archi-Episcopus: uti & Nationale, in quo sub uno Primate, aut Patriarcha multarum Provinciarum Episcopi convenient. Ratio mox datur.

Dixi 3. Sumpto una cum Papa. Quia assistentia Spiritus S. non est promissa nisi toti Ecclesiæ: Sed Concilium acephalum, seu sine Summo Pontifice ut Capite, non est tota Ecclesia, ut nec Concilium Provinciale, aut Nationale. Ergo.

Ratio est: Si Ecclesia jam semel defecisset, ex Christi Sponta meritis facta, & deprehensa ut adultera (que sunt culmine hareticorum) Sequitur 1. falsa esse omnia, que de semperna conjunctione Christi cum Ecclesia à Prophetis, & Apostolis sunt praedita cum locis ante citatis, tum Osee 2. *Sponsabo te mibi in sempiternum, Sequitur 2.* Christum aliquot seculis non habuisse Sponsam, sed adulteram. *Sequitur 3.* Ex hac adultera natos esse Lutherum & Calvinum, adeoque eos non esse legitimos, sed spurious Ecclesie filios, & Ecclesiam reformatam esse eorum novercam, ac spuriam matrem. *Sequitur 4.* Ipsos etiam reformatos non esse de sua fide securos, quod enim sensu, & occulte defeciendo (ut ipsi mentitur) contingit Ecclesia Pontifica, etiam ipsorum Ecclesie contingere potest.

XVIII. Resp. 4. Caræteres, seu nota vera Ecclesie sunt 4. num. esse in Concilio Nicenum agniti: *Unam, Sanctam, Catholicam & Apostolicam.* Prima vera Ecclesie nota est unitas, ut patet Joan. 6. *Flet unus os, & unus Pastor.* Ut Ephes. 4. *Unum corpus, & unus spiritus, una fides, unum Baptisma, unus Deus &c.*

Seconda nota est Sanctitas, non quod omnia Ecclesie membra sint sancta, quia in domo Dei dantur vasa aurea & fistilia, Virgines prudentes & fatae: sed quia eius doctrina est purissima, & omnes qui eam proficiunt sunt sancti, & Sacramenta eius, ac ceremoniae nihil redolent nisi Sanctitatem.

Tertia Nota est: *Ecclesia Catholicam, seu universalem, diffusa in Solis Ortu usque ad Occasum.*

Quarta est: *Ecclesia Apostolicam;* id est, fundatam super Apostolos, utpote primos Fidei Christi Praecones.

Resp. 5. Haec nota conveniunt soli Ecclesie Romanæ, non illi particulari, que est Romæ, sed totum orbem adhærens, vel orbe diffusa juxta definitiōnem in Resp. 1. datam.

Declaratur. In primis Ecclesia Romana, non præter leges scriptas est aliquis animatus Jūdex, cuius sit leges interpretari, & juxta earum interpretationem sententias ferre. Unde Dent. 17. divina lege statuitur, ut quodcumque ambiguum, & difficile acciderit, deferatur ad Sacerdos Leviticus Genes. ab hisque exquiratur sententia. *Subsumo:* Sed nemo Christianus dubitat, Rempublican Christianam à Christi esse optimè, & sapientissimè ordinatam. Ergo præter librum Legis, qui est S. Scriptura, tamquam norma & regula, dedit ei aliquem animarum Jūdiciem cum auctoritate controversias circa fidem exortas dirimens. *Subsumo 2:* Sed hic non est alias quam Pontifex Romanus, legitimus Petri Successor, & hic est infallibilis; quia enim Christus volebat suam Eccl-

esiæ. Verum Lutheranis, & Calvinistis deest unitas tum Capitis visibilis, tum, & credendorum, ac admittant, & aliqui Calvinistæ, ut Genevenses, versus Christi descendens ad inferos negent, alii vero, Anglici nimis, credant: isti Regem, immo, & Regnum militantis Ecclesiæ caput esse contendant, illi pernagent.

Secundo Romanæ Ecclesiæ convenit Sanctitas, prout insinuatum est in explicatione secunde notæ: Nam nihil docet, quod non tendat ad sanctitatem, ut patet: tum in doctrina, quæ profitetur, tum in Sacramentis, Confessione, Sacrificio Missæ, Votis, Professione Religiosi, Consilio Evangelicis, Jejunio, cultu Sanctorum, miraculis, &c. que omnium recensore non est hujus instituti, sed quam sancte, scilicet, vixerint Lutherus, & Calvinus, quomodo, dum miraculis doctrinam suam confirmare, dæmones expellere, mortuos suscitare tenebant, fuerint delusi, in specie Calvinus, dum è vivo mortuum fecit, ex authenticis historiis sat constat.

Tertio Ecclesia Romana est Catholica, seu universalis, cum etiam extra Europam, & antiquum Orbem in omnibus quartuor partibus novi Orbis, nimirum ad Orientem in Indiis, ad Occidentem in America, ad Septentrionem in Japonia, ad Meridiem in Brasiliis, Ecclesia Romana fides sit plantata, & in dies magis per Missionarios planetur, & gloriostis martyris confirmitur. *E contra Secunda Lutherana* haret in aliquo angulo Germania, vel Regnum septentrionalium; Calvinistica in quodam angulo Galizia, Anglia, Belgii, Zwingiana in angulo Helvetia, &c.

Quarto est Apostolica quia probat & tener successioneum suorum Episcoporum & Pastorum (ad eoque & doctrina) ab ipsiis Apostolis usque huc sicut ulla interruptione. De quo nulla Secunda Catholica gloriorum potest.

QUÆRERO XIV. Papa est infallibilis regula Fidei & morum, etiam sine Concilio, dum loquitor Ecclesia, non solam circa ea quæ sunt juris, sed etiam quæ sunt facti? Item estne supra Concilium, & hoc ab eo, non ab alio congregandum? Ante Res.

XIX. Note. Papam dupliciter considerari posse. Primo ut est privata persona seu ut scribit, aut docet tamquam Doctor privatus & particularis, & sub hac ratione non est dubium, quæ possit errare, immo de facto aliqui errant. Secundo ut gerit publicam Personam supremi Pastoris, & Vicarii Christi, & vice, seu nomine Christi agit, loquens ex Cathedra, quibus verbis non intelligitur materialis Cathedra, sed dicitur Papa loqui ex Cathedra, quando secundo modo gerit, ac publica negotia, nim. in materia fidei aut morum, tractat, inquit, cum suis Decretis uitit terminis Apostolicam auctoritatem significantibus. *Hoc nota.*

Resp. 1. Papa sub secunda formalitate sumptus, seu ut ex Cathedra loquens, etiam sine Concilio, non potest errare in iis quæ juris sunt, quotiescunq; definiri, sive ad fidem, sive ad mores specias. Est de fide.

Ratio est: 1. In omni Republica bene ordinata præter leges scriptas est aliquis animatus Jūdex, cuius sit leges interpretari, & juxta earum interpretationem sententias ferre. Unde Dent. 17. divina lege statuitur, ut quodcumque ambiguum, & difficile acciderit, deferatur ad Sacerdos Leviticus Genes. ab hisque exquiratur sententia. *Subsumo:* Sed nemo Christianus dubitat, Rempublican Christianam à Christi esse optimè, & sapientissimè ordinatam. Ergo præter librum Legis, qui est S. Scriptura, tamquam norma & regula, dedit ei aliquem animarum Jūdiciem cum auctoritate controversias circa fidem exortas dirimens. *Subsumo 2:* Sed hic non est alias quam Pontifex Romanus, legitimus Petri Successor, & hic est infallibilis; quia enim Christus volebat suam Ec-

cl-

clesiam perpetuò duraturam, eam, dicendo: *Tu es Petrus, &c.* non fundavit super solum personam Petri, sed & super Successores eius, & dicendo: *Rogavi pro te, Petre, ut non deficit fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos, perpetuum assistentiam non promisit soli Petru, sed & legitimis Successoribus eius, & quidem independenter à Concilio; mandatur enim Petru, ut ipse Fratres suos, id est, Concilium confirmet. Ergo ex Cathedra loquens non potest errare.*

Dixi in R. 1. *Sive ad mores speciales*, cuius sensus est, quod Papa non solum non possit errare proponendo, credenda, pro vero, & revelato approbando id, quod est falsum, sed nec in proponendo agendum, turpia pro honestis, honesta pro turpibus approbando, adeoque nec possit errare in approbatib; Concilia, ut patet ex citatis verbis Christi ad Petrum: *Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Ergo est supra Concilium.

Oppone 1. Concil. Constant. Sess. 4. definit, Concilium Generale habere à Christo immediatam autoritatem, cui omnes obediunt tenentur, etiam Paparum dignitatis existant. Quod & de facto *Ioan. XXII. Gregorium XII. & Benedictum VIII.* depositi, & elegit *Martini V.*

2. Ratio dicit, quod totum est majus sua parte, potentio agendi est semper principaliter in toto quam in partibus: Sed Ecclesia, seu Concilium est quoddam totum, & Papa solum est pars. Ergo Concil. est supra Concilium.

Ad 1. dico, Definitionem Concilii Constantiensis intelligi non absolutè, sed solum in certo casu, nimirum tempore schismatis, quando nesciut quisnam sit verus Papa, quia dubius Papa habetur pro non Papa. Ergo exinde non probatur quod Concilium habet potestatum super Papam.

Ad 2. dist. maj. Est majus quantitate molis, & si sermo sit de corpore naturali, *C. maj.* si sermo sit de corpore morali, vel politico, ac de quantitative virtutis, subdist. si virtus à toto derivetur in partes, *C. maj.* si est contra ab una parte principali finit in toto, ut in praesenti derivatur à Papa, cui Christus, eam dedit, *N. maj.* & applicata dist. ad min. *N. cons.*

Not. has duas propositiones ab *Alexandro VIII.* 1690. esse damnatas, nimirum num. 29. *Futili, & toties convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Concilium Oecumenicum auctoritate: atque in Fidei questionibus decernendis infallibilitate.* Et num. 30. *Ut quis invenerit doctrinam in Augustino clarè fundatam, illam absolute potest tenere, & doceri, non respiciendo ad ultimam Pontificis Bullam.*

XVI. Resp. 4. Nullum Concilium legitime congregatur nisi auctoritate Summi Pontificis, qui extrahit ubrem non solet ei interesse, vel personaliter, sed per Legatos.

Hac R. sequitur ex ratione precedentis R. Hinc dum legitur, quod Imperatores Concilia congregaverint, id, vel attentatum fuit via facti, non Juris; Vel ad Papam instantiam, ut brachio seculari, ac potentia Imperatoris Concilia libertas, & auctoritas defenderetur. Similiter quod trecentis annis nota fuerint celebrata Concilia, non fuit ideo, quia Imperatores non erant Christiani, seu defectu potestatis, seu defectu opportunitatis; tunc enim ob assiduas persecutions Christianis non licebat ex diversis Provinciis in unum locum convenire.

QUERO XV. Potestne Papa alteri in foro fori committere iudicium supra se?

XXIII. Resp. Nego de Judicio coactivo, affirmo de iudicio discretivo, seu discursivo.

Ratio 1. p. est: Quia prima Sedes à nemine judicatur, cum non habeat superiorem in terris, cui obedientiam præstet. Ergo tota eius causa reservatur iudicio Dei; nec potest à Papa ad Concilium appellari, ut patet n. 20.

Secunda pars, patet ex diversorum Pontificum factis, *Sixti III. Leonis III. & IV. Symmachi, &c.* qui,

Dixi: facti in Scriptura non revelati. Si enim in

ea expressum, & revelatum sit, ad Fidem pertinet, ut patet 2. *Timoth. 2.* de hæresi Hymenæi & Philetro. Ergo.

XX. Resp. 3. Summus Pontifex, ut talis, simplicitas & absolute est supra totam Ecclesiam, & super Concilium Generale, secundum se & sine Papa sumptum: si autem sumatur Concilium Generale simul cum Papa, est pars auctoritatis cum ipso.

Ratio est: Pastor est supra gregem, Rector est supra subdilos, Caput est supra membra, & Christi Vicarius est supra eos, super quos est Christus, & quos aut quorum Statuta, potestate à Christo sibi data, confirmat: Sed Papa est Pastor, Rector, & Caput Ecclesie, & Vicarius Christi, qui est supra Concilia, ab eoque haber auctoritatem confirmandi Concilia, ut patet ex citatis verbis Christi ad Petrum: *Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Ergo est supra Concilium.

Oppone 1. Concil. Constant. Sess. 4. definit, Concilium Generale habere à Christo immediatam auctoritatem, cui omnes obediunt tenentur, etiam Paparum dignitatis existant. Quod & de facto *Ioan. XXII. Gregorium XII. & Benedictum VIII.* depositi, & elegit *Martini V.*

2. Ratio dicit, quod totum est majus sua parte, potentio agendi est semper principaliter in toto quam in partibus: Sed Ecclesia, seu Concilium est quoddam totum, & Papa solum est pars. Ergo Concil. est supra Concilium.

Ad 1. dico, Definitionem Concilii Constantiensis intelligi non absolutè, sed solum in certo casu, nimirum tempore schismatis, quando nesciut quisnam sit verus Papa, quia dubius Papa habetur pro non Papa. Ergo exinde non probatur quod Concilium habet potestatum super Papam.

Ad 2. dist. maj. Est majus quantitate molis, & si sermo sit de corpore naturali, *C. maj.* si sermo sit de corpore morali, vel politico, ac de quantitative virtutis, subdist. si virtus à toto derivetur in partes, *C. maj.* si est contra ab una parte principali finit in toto, ut in praesenti derivatur à Papa, cui Christus, eam dedit, *N. maj.* & applicata dist. ad min. *N. cons.*

Not. has duas propositiones ab *Alexandro VIII.* 1690. esse damnatas, nimirum num. 29. *Futili, & toties convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Concilium Oecumenicum auctoritate: atque in Fidei questionibus decernendis infallibilitate.* Et num. 30. *Ut quis invenerit doctrinam in Augustino clarè fundatam, illam absolute potest tenere, & doceri, non respiciendo ad ultimam Pontificis Bullam.*

XVI. Resp. 4. Nullum Concilium legitime congregatur nisi auctoritate Summi Pontificis, qui extrahit ubrem non solet ei interesse, vel personaliter, sed per Legatos.

Hac R. sequitur ex ratione precedentis R. Hinc dum legitur, quod Imperatores Concilia congregaverint, id, vel attentatum fuit via facti, non Juris; Vel ad Papam instantiam, ut brachio seculari, ac potentia Imperatoris Concilia libertas, & auctoritas defenderetur. Similiter quod trecentis annis nota fuerint celebrata Concilia, non fuit ideo, quia Imperatores non erant Christiani, seu defectu potestatis, seu defectu opportunitatis; tunc enim ob assiduas persecutions Christianis non licebat ex diversis Provinciis in unum locum convenire.

QUERO XV. Potestne Papa alteri in foro fori committere iudicium supra se?

XXIII. Resp. Nego de Judicio coactivo, affirmo de iudicio discretivo, seu discursivo.

Ratio 1. p. est: Quia prima Sedes à nemine judicatur, cum non habeat superiorem in terris, cui obedientiam præstet. Ergo tota eius causa reservatur iudicio Dei; nec potest à Papa ad Concilium appellari, ut patet n. 20.

Secunda pars, patet ex diversorum Pontificum factis, *Sixti III. Leonis III. & IV. Symmachi, &c.* qui,

Dixi: facti in Scriptura non revelati. Si enim in

qui, cum accusarentur, causas suas in Concilio Episcoporum discuti, & examinari voluerunt. Immò legitur, quod Leo Papa, in querelis contra se propositis se subiaceat iudicio discretivo Imperatoris Ludovici & Legatorum eius, non ex necessitate juris, sed virtute humilitatis, ad comprobandum suam innocentiam. At & quando Papa in foro Pontificali, quod est favorable, & necessarium post Baptismum, se alteri possit subiaceat, vide infra in *Tract. 13.* de *Pante.*

QUERO XVI. Quid agendum in casu, qui possibilis est, quo Papa, credendo, vel docendo ut Doctor particularis fieret hereticus, ut contingit Honorio I. & Marcellino, qui thus adhibuit Idolis; Et Petrus Christum negavit?

XXV. Resp. Non esset eo ipso depositus, seu auctoritate Papali privatus, sed post duas monitiones, nisi resipiceret, deponendus per Concilium Generale, non quidem per potestatem auctoritativam, ut potest quam non habet, ut dictum est, sed per potestatem ministerialem.

Ratio 1. p. est: quia dignitas Papalis est de jure divino & pos Deum nemo in terris est supra Papam. Ergo sola Deus potest eam tollere ab homine: Sed nullibi constat, quod in casu hæresis eo ipso Deus eam tollat. Ergo.

Declator ulterius hec pars: Papa cadens in haeresim, cum vita spirituali (qua est per gratiam) ac vitali morti fidei caræ, desinit quidem esse membrum vivum Ecclesie quod se, ut privatus homo est, & fit membrum putridum eius, non tamen desinit esse Caput Ecclesie, in ratione cuius constituitur per auctoritatem jurisdictionis, donec deponatur, quia in officio Capitis in ordine ad Ecclesiam non erravit, nec quod hoc assistentiam divinam ammisit. Ergo.

Ratio 2. p. est: Quia ipse S. Clemens referit, à S. Petro sibi dictum, *Sumnum Pontificem post nullum aliud crimen esse deponendum quam ob haeresem, & secundam correctionem devita, indubie per percussum hoc autem fuit major respectu Papæ, quam anterior.* Ergo esset deponendus per Ecclesiam, seu Concilium Generale; non auctoritativè, quia Concilium non habet auctoritatem supra Papam; sed instrumentaliter, seu ministerialiter, hoc est, cum ad alium tribuna in terra non sit recursus, Concilium potest declarare eum esse maximè nocevum Ecclesie, & esse tales, quem omnes debent vitare, nec pro Capite habere, quia in omnium sentientia, Jure naturæ licitum est subditus Superiori, tamen Communici noivcum refugere, & excludere. Ergo.

Sed quis in eo casu congregat Concilium, cuius congregatio iuxta antea dicta spectat ad solum Papam.

Dico: Dam Ecclesia habet verum, ac certum Pontificem, & hunc Fidei Romanæ Professorem, ab eo solo Concilium Generale convocari potest, quidquid sine eo in Concilio fieret, esset nullum: Dum vero Pontifex est dubius, & incertus, ut est tempore schismatis, vel à fide caderet in haeresim, tunc sine eius consensu potest Concilium convocari, non quidem auctoritativè per aliquem Praefatum particularē, sed communī consensu Praelatorum Ecclesie, saltem majoribus partis eorum, qui habent ius compendi in Concilio, promoventibus hoc negotium sacro Cardinalium Collegio, & secularibus etiam Ecclesiæ Principibus.

Colligitur ex his, quod licet Collegium Cardinalium Papam eligat; non tamen potest ex se solo Papam haereticum factum, etiam ministerialiter depolare, sed hoc spectat ad totam Ecclesiam in Concilio congregatam.

QUERO XVII. Quid agendum in his tribus casibus. 1. Si non constet de legitima electione Papæ, 2. Si Pontifex detinetur captivus sine spe li-

berationis. 3. Si incideret in amentiam perpetuum?

XXIV. Resp. In primo casu esset agendum sicut quando est Papa dubius, & incertus; de quo, constat ex dictis, essetque procedendum ad novam electionem. In secundo casu illa detinens non sufficit ad creandum novum Pontificem; sic nec sufficit ad detentio Petri per Herodem. In tertio casu esset procedendum sicut Sede vacante, quia desinente vita rationali (licet naturali maneat) Pontifex moraliter est mortuus.

QUERO XVIII. S. Scriptura, seu verbum dei scriptum Biblia nostris vulgaris contentum, est re regula Fidei & sola controversiarum Fidei Juxta.

XXV. Resp. 1. ad 1. quæsi partem affirmat. Est de fide iuxta Trid. sess. 4. ubi assignantur omnes libri Canonici; & omnia in iis contenta Spiritus S. locutus est.

Resp. 2. Licet S. Scriptura (prater catoras Regulas supra n. 15. assignatas) sit norma & Regula, secundum quam est judicandum, ipsa tamen sola non est controversiarum fidei Juxta. Est contra Lutheranos & Calvinistas.

Ratio 1. p. est: Multa creduntur ut de Fide, quem tam in S. Biblia non sunt scripta, v. g. de remedio peccati originalis ante vel post Abrahamum, pro memellis, vel iis qui non attingebant octauum diem; Ut & de perpetua Virginitate Deiparæ; Item insimili hereticis credunt, certos solidum libros esse Canonicos, tamen in Scriptura Sacra non est expressum à Spiritu S. quinam illi sint, & non alii. Ut nec quod baptizati non sint rebaptizandi. Ergo.

Ratio 2. Juxta inter litigantes ita debet pronuntiantur sententiam, ut uterque litigantium clare intellegat, qua sit decisio Iudicis; ut unum fateatur esse pro se, alter contra se, alius non erit finalium: Sed Scriptura licet in multis sit clara, & perspicua, non tamen in omnibus. Ergo Min. prob. 1. Ipsi Lutherano, & Calvinistis (qui tamen in hoc convenienter, quod Scriptura sit clara, & perspicua, & ad omnes controversias dirimendas sufficiens, nec illi fatigari subesse possit) à tot annis inter litigant de varia controversia, v. g. de reali praesentia Christi in Eucharistia, & tamen Scriptura hanc licet haec non potuit dirimere, nec illa pars usque huc fatigata est, nec fatebitur, sententiam contra se esse latam. Ergo.

Prob. 2. eadem min. S. Petrus Ep. 2. cap. ult. lauguens de Epistolis D. Pauli, dicit: *In quibus sunt quedam difficultas intellectu, que indebet, & instabiles depravant.* Et ad quid alia tota Commentaria super Scripturas? *Quis crederet eas omni pleboje, & cordibus eius perspicuas?* Et quod privatus spiritus, qui (ut putant heretici) cuivis in aurem loquitur, sit phantasticus, jam ostendit supra n. 7.

Facto; air Psalm. 118. *Lucerna pedibus meis verbum tuum;* & Psalm. 13. *Preceptum Domini lucidum illumina oculos.* Verum hoc intelligitur de Verbo Dei explicato, perspecto, & cognito, antequam veni explicitur, manet obscurum.

QUERO XIX. Habentine Acatolici legitimam Sacram Scripturam?

XXV. Resp. negativè. *Ratio:* Si Lutherani, & Calvinistæ habent legitimam S. Scripturam, ejusque librorum Canonem, deberent eam habere per traditionem quia immmediatè à Deo eam non accepérunt; Sed non admittunt Traditiones. Ergo nec habent legitimam S. Scripturam. Vel certè noientes volentes debent admittere traditiones de Fide, quia fide tenet hanc, & non aliam esse legitimam S. Scripturam.

Declator ulterius: Dicunt Acatolici, quod legitimam Scripturam accepérunt à Luthero, & Calvinismo, sed dicant, à quo illi accepérunt! *Dicunt:* ab illis, qui eo tempore vixerunt. Sed quinam illi? Erant Catholicæ Pontifices. Ergo accepérunt ab illis. Ergo Catholicæ tempore Lutheri, & Calvini, &c. habent legitimam S. Scripturam: Sed non habent illam, quam nunc habent Lutherani, cum à Luthe-

ro

sit reformata, ut ipsi assentient. Ergo.

Confirmatur: Si Acatolici legitimam Scripturam accepterunt ab Ecclesia Romana, cur eam arguant heresos, & Apostasie? Cur ei quosdam esse libros apocryphos obtrudunt?

Si respondeant, se veritatem Scriptura haurire ex graciis, hebreisq; fontibus, manet argumentum, quia admittunt Traditionem, per quam solam eorum fontes accepterunt, & quidem à Catholicis Pontificis: Item, cur fontes graci, ac hebrei non potuerint nisi Lutherum ita depravari, ut depravatos assentiant Latinos, cum pluribus fuerint objecti, & expostos hostibus; ac tot annorum lapsu aque potuerint corrumphi?

Item instans: *Vel sentiunt suam textus graci & hebrei explicacionem esse infallibilis veritatis vel non?* Si non, ergo totam creditum multitudinem decipiunt in negotio salutis, & in primo fundamento incerto faciunt. Si sic, ergo admittunt dari aliquos S. Scripturae interpres infallibiles, & qui erat non possint; quod alii negant.

Si cum aliis respondeant recurringo ad ipsam S. Scripturam, quod minime hac dicat, ac in diversis locis ipsam testetur se esse verbum Dei. *Contra est:* Quo pacto probabant has ipsas sententias, quae id adstricte esse verbum Dei? Etiam Alcoranic Mahometicus, & Thalmud Hebraicus hoc sibi dant testimoniun, an propter hoc eis creditum?

Si cum aliis respondent, S. Scripturam suo velut ex fonte, & divina, quam spirat indole agnoscit posse, non secus ac Solem ex lumine, ita ut illa sit, quae simul, & cernitur, & qua oculi intellectus nostri irradiantur.

Contra est: Baptizato adulto, ac primis Fidei rudimentis imbuendo hinc libros Thalmudicos, inde sacra nostra Biblia propone, putans negativa hec ab illis luce disiuscirum est? Si ex hoc Sole tanta lux effluget, cui ad eam Gentes non festinant? Aut si solis patet renatus, cur eam in his libris non sequitur observat Lutherus, & Calvinus, qui tamen sibi in multis contradicunt? Cur ex his nomenculos, quos alii repudiant, admittunt alii?

QUÆRÔ XX. Traditiones suntem admittendas, & quidem ut infallibilis Regula Fidei?

XVII. Resp. 1. Traditione non scripto sed verbo, seu viva vocis oraculo tradita, sive de auro in aurem propagata.

Resp. 2. Traditione triplex. *Prima* divina, quæ est immediata à Christo, & censetur esse tunc, quando aliquid in S. Scriptura non expressum, à tota Ecclesia tenetur tamquam de fide, vel in praxi servatur superaret omnem humanam potestatem, ut sint aliqua circa institutionem, & confessionem Sacramentorum, quæ Christus viva voce Apostoli tradidit, de quibus patebit postea ex Trid. 2. *Alia* traditione est Apostolica, ortum habens ab Apostoli cum assistenti Spiritu S. & censetur esse tunc, quando aliquid Conciliorum, & Pontificum Decretis antiquius à tota Ecclesia creditur, vel in praxi tenetur, quod Apostolicum potestatem non excedit, ut mixto aquacum vino in Sacrificio Missæ, observatio Quadragesimæ, cultus dei Dominice, & non Sabbathi, quævis, & prior possit dici Apostolica non hoc sensu, quod à Christo per Apostolos ad nos sit derivata. 3. Est Ecclesiastica, quæ post tempora Apostolorum invauit longo & antiquo Ecclesie usum, ab Ecclesie Praeclaris introducta.

Resp. 3. De fide est, admittendas esse in Ecclesiis Traditiones Divinas, & Apostolicas, tamquam infallibilem regulam fidei ostendentes credenda sive divina.

Ratio est: Nam Apost. Paulus 2. Thessal. 2. clare ait: *Tene Traditiones, quas accipistis sive per sermonem, sive per Epistolam nostram.* Ergo saltem aliquas traditiones hereticæ necessario tenentur admittere, & credere aliquid quod in S. Scriptura non est expressum. Et indubitum est, plura esse talia.

Unde ante mortem dixit Christus Joan. 14. *Multo nobis vobis dicere, sed non potestis portare modo, quæ Apostolos docuit post Resurrectionem, Act. 1. per dies quadragesima apparenzis, & loquens de Regno Dei.* Unde & Trid. ad Traditiones recurrat Sess. 14. cap. 1. de Sacram. Extrême Unctionis. Et de Canonis Misericordia Sess. 22. cap. 4. Et de Sacramento Matrimonii Sess. 24. in Proemio. Circa numerum librorum Canonis: Item, cur fontes graci, ac hebrei non potuerint nisi Lutherum ita depravari, ut depravatos assentiant Latinos, cum pluribus fuerint objecti, & expostos hostibus; ac tot annorum lapsu aque potuerint corrumphi?

Item instans: *Vel sentiunt suam textus graci & hebrei explicacionem esse infallibilis veritatis vel non?* Si non, ergo totam creditum multitudinem decipiunt in negotio salutis, & in primo fundamento incerto faciunt. Si sic, ergo admittunt dari aliquos S. Scripturae interpres infallibiles, & qui erat non possint; quod alii negant.

Si cum aliis respondeant recurringo ad ipsam S. Scripturam, quod minime hac dicat, ac in diversis locis ipsam testetur se esse verbum Dei. *Contra est:* Quo pacto probabant has ipsas sententias, quae id adstricte esse verbum Dei? Etiam Alcoranic Mahometicus, & Thalmud Hebraicus hoc sibi dant testimoniun, an propter hoc eis creditum?

Si cum aliis respondent, S. Scripturam suo velut ex fonte, & divina, quam spirat indole agnoscit posse, non secus ac Solem ex lumine, ita ut illa sit, quae simul, & cernitur, & qua oculi intellectus nostri irradiantur.

Contra est: Baptizato adulto, ac primis Fidei rudimentis imbuendo hinc libros Thalmudicos, inde sacra nostra Biblia propone, putans negativa hec ab illis luce disiuscirum est? Si ex hoc Sole tanta lux effluget, cui ad eam Gentes non festinant? Aut si solis patet renatus, cur eam in his libris non sequitur observat Lutherus, & Calvinus, qui tamen sibi in multis contradicunt? Cur ex his nomenculos, quos alii repudiant, admittunt alii?

QUÆRÔ XX. Traditiones suntem admittendas, & quidem ut infallibilis Regula Fidei?

XVII. Resp. 1. Traditione non scripto sed verbo, seu viva vocis oraculo tradita, sive de auro in aurem propagata.

Resp. 2. Traditione triplex. *Prima* divina, quæ est immediata à Christo, & censetur esse tunc, quando aliquid in S. Scriptura non expressum, à tota Ecclesia tenetur tamquam de fide, vel in praxi servatur superaret omnem humanam potestatem, ut sint aliqua circa institutionem, & confessionem Sacramentorum, quæ Christus viva voce Apostoli tradidit, de quibus patebit postea ex Trid. 2. *Alia* traditione est Apostolica, ortum habens ab Apostoli cum assistenti Spiritu S. & censetur esse tunc, quando aliquid Conciliorum, & Pontificum Decretis antiquius à tota Ecclesia creditur, vel in praxi tenetur, quod Apostolicum potestatem non excedit, ut mixto aquacum vino in Sacrificio Missæ, observatio Quadragesimæ, cultus dei Dominice, & non Sabbathi, quævis, & prior possit dici Apostolica non hoc sensu, quod à Christo per Apostolos ad nos sit derivata. 3. Est Ecclesiastica, quæ post tempora Apostolorum invauit longo & antiquo Ecclesie usum, ab Ecclesie Praeclaris introducta.

Resp. 3. De fide est, admittendas esse in Ecclesiis Traditiones Divinas, & Apostolicas, tamquam infallibilem regulam fidei ostendentes credenda sive divina.

Ratio est: Nam Apost. Paulus 2. Thessal. 2. clare ait: *Tene Traditiones, quas accipistis sive per sermonem, sive per Epistolam nostram.* Ergo saltem aliquas traditiones hereticæ necessario tenentur admittere, & credere aliquid quod in S. Scriptura non est expressum. Et indubitum est, plura esse talia.

loquentes, Scriptura non accipitur strictè pro solis libris canonis, sed amplè pro verbo Dei, prout complectitur omnem veritatem à Deo revelatam. Plura hæc de re vide in Controversiis.

EXAMEN II.

De actu interno, & externo Fidei, ac de credendis.

De quibus S. Thom. hic q. 2. & 3.

Duximus est actus fidei: nimur internum, qui sola mente; & externus, qui ore vel opere tamquam fidei interna pro se confessio perficitur.

QUÆRÔ I. Fides est necessaria, & sola sufficiens ad salutem?

XXVIII. Ante Resp. Not. dupliciter aliquid posse ad salutem esse necessarium, etiam simpliciter, & non solum ad melius esse. Primo necessitate medii, & est illud, sine quo finis v. g. salutis simpliciter obtineri nequit: & hec necessitas vel ex natura rei protinus intrinsecam connexionem talis mediū cum tali fine: vel ex institutione, juxta quam debet adhiberi in re Baptismus respectu parvolorum; vel in voto, ut respectu illorum adulutorum,ibus impossibilis est in re. Secundū, necessitate præcepti: & est illud, sine quo quidem finis absoluti haberit potest, sed quia de eo extat præceptum, est observatu necessarium, ut Communio in Paschale. Ulterior triusque necessitatis differentia est, quod ab his que sunt necessaria necessitate præcepti, possit excusare ignoranciam, vel impotenciam, ut patet de Communione Paschali, sine salutis dispendio: secus est de is, quae sunt reali necessitate parvulus salvati nequit. *Ego notato*

Resp. 1. Omnibus adultis usum rationis habentibus, aliquis actus internum fidei divinae Theologicae est necessarius, necessitate mediū in re; Adultis amittens, uti & parvulus necessaria in re necessitate mediū est fides habitualis. Ita Apostolus ad Hebr. 11. dicens: *Sine fide impossibile est placere Deo*, nimur habitu vel habituali, vel actuali juxta sensum humanus. 1. Resp. Unde Trid. Sess. 6. cap. 8. definīt: *Fides est humane salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis.*

Ratio 1. Quia Adultus usus rationis capax juxta cursum ordinariū non justificatur, nec salvatur nisi per proprios actus tendat in Deum ut finem supernaturalem; Sed hoc nequit, nisi habeat actum internum fidei, quia nihil voluntatis præconitum, finis autem supernaturalis cognoscitur per fidem. Ergo adultus actus internum fidei est necessarius necessitate mediū. Et quia actus fidei est primus, ac initium rationis virtutis supernaturalis, non potest in alio actu priori ejusdem virtute contineri. Ergo non potest haberi in voto, sed debet haberi in re ad differentiationem Baptismi, & similius respectu adulutorum. Cum autem amentes, & parvuli ejus non sint capaces, eis non est necessarius. Quia tamen, & hi non possunt salvari sine gratia sanctificant, & huius habitus fidei Theologicae instar proprietatis necessarii sit annexus, non salvantur sine habitu fidei in re.

Resp. 2. contra Hereticos: Sola fides adultus non justificat, nec salvat, sed requirunt etiam motus voluntatis. Ita D. Jacobus in sua Epistola cap. 2. clare dicens: *Quid proderit Fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat?* Numquid fides poterit salvare eum? Et subdit: *Videlicet quoniam ex operibus justificatur homo, & non ex fidē tantum.* Et tandem concludit: *Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita fides sine operibus mortua est.* Quod testimonium tam perspicuum est, ut hereticū coacti sint negare Epistolam illam esse canonicanam.

Ratio congruentia est: Quia homo, dum peccatum remittitur, debet per actum voluntatis ad Deum reverti, ergo non sufficit actus intellectus ut est fidelis. Unde Luc. 17. dicitur: *Nisi penitentiam egreditur omnes simul peribitis.* Et Apostolus 1. Cor. 13. *Si habuero omnem fidem Eccl., charitatem autem non habuero, nihil mihi profert.*

Quoniam ergo explicata loca Scriptura, & SS.

PP. in quibus fides dicitur esse forma justificans, & salvificans, & opera excluduntur?

De Fide.

cat, à Deo per voluntatem avertitur. Ergo ut peccatum remittatur, debet per actum voluntatis ad Deum reverti. Ergo non sufficit actus intellectus ut est fidelis. Unde Luc. 17. dicitur: *Nisi penitentiam egreditur omnes simul peribitis.* Et Apostolus 1. Cor. 13. *Si habuero omnem fidem Eccl., charitatem autem non habuero, nihil mihi profert.*

Quoniam ergo explicata loca Scriptura, & SS. PP. in quibus fides dicitur esse forma justificans, & salvificans, & opera excluduntur?

Explico 1. Intelligi in sensu ante pro R. 1. insinuato ex Concilio Trid. Secundo intelligi de fide vivâ, & qua per dilectionem operatur, seu opera habet adjunctionem. Dum opera excluduntur; sermo est de operibus non ex gratia sed solis viribus naturæ factis.

XXIX. *Quoniam* cum R. 1. salvas doctrinam S. Th. de Veritate q. 14. art. 1. ad i. de puer ab infantia in sylvis nutrito docentes, quod si sequeretur dictum rationis naturalis in prosecutione boni, & fuga malorum, certissime tenendum esse, quod Deus ilam justificaret: Sed ille puer nulam haberet Fidem, quia non haberet ullam notitiam mysteriorum Fidei. Ergo adulitus ad salutem non est necessarius actus fidei.

Ad hoc N. min. nam S. D. ibidem docet, certissime tenendum esse, quod Deus talem puerum de mysteriis ad salutem necessario credendis esset illuminatus, vel per internam inspirationem, vel per ministerium aliquicis Prædicatoris, Angeli, vel hominis; prout Deus de facto fecit Eunuchus Regina Candacus Art. 8. mittendo ei Philippum, & Cornelio, ad eum mittendo D. Petrum, Art. 20. Et S. Dionys. c. 9. de Coelesti Hierarch. referit, multis Gentilibus beneficio Angelorum mysteria Fidei fuisse revelata, eosque salvatos. Prout etiam patet ex Angel. Doctore hic q. 2. art. 7. ad 3. ubi addit: Inventur etiam in historiis Romanorū, quod tempore Constantini Augusti, & Helena Matri eius inventum fuit quadam sepulchrum, in qua scilicet homo, auream laminam habens in pectora, in qua scriptum erat: Christus nascetur ex Virgine, & ego credo in eum; & tu o Sol, sub Helene, & Constantini temporibus iterum me videbis.

Quoniam cum hac solutione salvare potes comprehendens doctrinam, qua dici, omni homini debere patre adiutum ad salutem absque miraculo, quia praefatus modus instructionis videtur esse miraculosus?

Dico, non esse propriæ miraculosum, licet sit rarum, & extraordinarii. *Ratio est:* quia ad generali Dei providentiam in ordine gratia spectat, non permittente, ut boni pereant, adeoque & hominem in casu talis necessitatis sic illuminare, quamvis sit de raro contingens; sicut ad generali providentiam Autoris naturæ spectat, citra miraculum providerit etiam in casibus raro contingens. Immo ordo gratiae connaturaliter exigit, ut non pomenit obiciem dentur auxilia saltem sufficientia, quādō obligatio aliquicis præcepti supernaturalis urgat quia alios homo obligaretur à Deo ad aliquid impossibile, quod non stat cum infinita ejus bonitate.

Quid sentis de hoc? Homo baptizatus obtinet usum rationis aliquandiu vivere potest non elicendo actum fidei, & non peccando mortaliter, & sic mortaliter obicitur in casu mortali. *Ratio est:* quia omni homo usum rationis obtinet statim sub mortali tenetur se, & omnia sua in Deum convertere, ut patet ex statim dicendi ad q. 2. quod non fit sine actu fidei.

Quærô II. Tenetur omnis homo in primo instanti usum rationis sub mortali per actum fidei, & charitatem se convertere in Deum, habetque ad hoc à Deo auxilia sufficientia? Ante Resp. *Ad hoc nego talen non peccare, & salvari, quia omni homo usum rationis obtinet statim sub mortali tenetur se, & omnia sua in Deum convertere, ut patet ex statim dicendi ad q. 2. quod non fit sine actu fidei.*

Quærô III. Pervenire aliquem ad usum ratio-

nis